

Приказ књиге: *The Value of Everything: Making and Taking in the Global Economy*, Allen Lane – Penguin, London Apr 2018 by Mariana Mazzucato

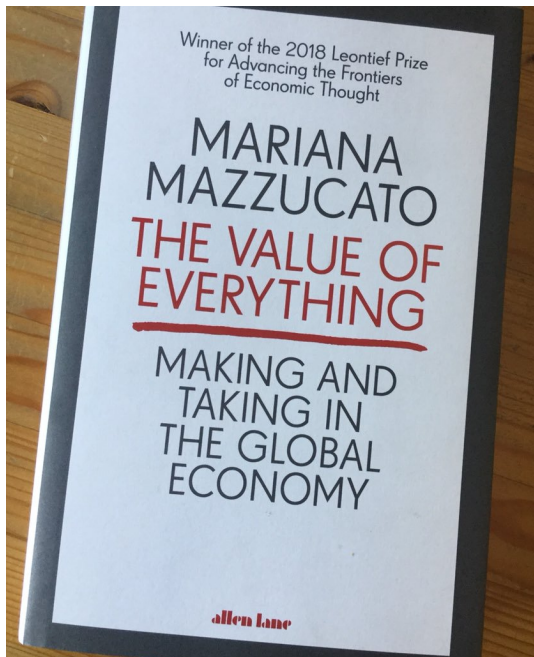
Маријана Маџукато данас је водећа ауторка у области економије иновација. Њена књига *Предузимљива држава* преведена је на петнаест језика и постала је светски бестселер. (*The Entrepreneurial State: Debunking Public vs. Private Sector Myths*, 2013.) У новој књизи *Вредност свега*, стварање и присвајање у глобалној економији, она настоји да у центар пажње економске науке врати појам вредности. Наслов књиге је алузија на мисао Оскара Вајлда да је циник човек који зна цену свачему и вредност ничему. Друга велика идеја коју ауторка следи је Платонова: наратори владају светом.

Дефиниција вредности у економији је од кључног значаја, јер она је срж економске анализе. Питања на која треба одговорити су: зашто они који присвајају вредност добијају више од оних који је стварају; како се одређују производне границе; како се раздвајају производне делатности од непроизводних и паразитских; ко ствара вредности и одакле она долази.

Према ауторки, вредност је начин на који се различити чиниоци (људски, материјални и нематеријални, попут знања), установљују и комбинују како би се произвеле нове робе и услуге. Присвајање вредности је делатност којом се манипулише постојећим производним снагама. Темељна идеја књиге је да поистовећење извлачења вредности

Пише: Мирослав Самарџић
понедељак, 17 септембар 2018 10:27

са њеним стварањем има узрок у погрешном резонувању економиста.

Треба разматрати како је аутпут произведен, шта је урађено са дохотком, како се он распоређује у економији, да ли је производ користан, да ли се повећавају привређивачке способности друштва, да ли је неко добро вредно уколико његова израда доноси лоше економске и еколошке ефекте.

Ауторка тврди да морамо поново отворити расправу о томе како настаје вредност и ко је ствара, шта јесте а шта није вредност. Владајући приказ о њој је мит. Они који имају моћ да контролишу наратив, одлучују о томе колика је цена. Нешто има вредност, а нешто нема, само зато што је неко тако одлучио. Наратори владају светом.

Развој теорије вредности

Теорија вредности у последњих четири стотине година се мањала. Меркантилсти су сматрали да је акумулација племенитих метала, нарочито злата, начин да се стекну национална моћ и просперитет. Они су препоручивали национални трговачки протекционизам и позитиван трговачки биланс, како би се стимулисао прилив племенитих метала, а обесхрабрио одлив.

Пише: Мирослав Самарџић
понедељак, 17 септембар 2018 10:27

Према физиократима, вредност потиче из пољопривреде то јест ако је нешто произведено употребом земље. Било која размена да следи, као трговина пољопривредним производима, не ствара нову вредност.

Вековима је доминирала радна теорија вредности. Економисти и филозофи у исто време, Адам Смит (Adam Smith), Дејвид Рикардо (David Ricardo) и Карл Маркс (Karl Marx), инсистирали су на разлици између оних привредника који стварају вредности од оних који само обрћу постојећу вредност, али и од оних оних који паразитирају на делатности других, као што је била земљишна аристократија. Вредност је објективна, темељи се на количини рада која је неопходна да би се нека ствар произвела, на начину употребе технологије, на односима капитал-рад, а цену условљавају трошкови производње.

Адам Смит је писао да рентијери воле да жању тамо где нису сејали. Рикардо је уочио значај расподеле, уколико она није праведна онда економија спорије расте. Његова пажња је била усмерена на аристократске ренте. Према Марксу, дефиниција производних делатности је последица историјских околности. Надница се утврђује класном борбом, а она страна која је јача, одлучујуће утиче на њену висину. Политички закључци радне теорије вредности су опасне, јер вредност схвата на објективним критеријумима производње, а све остале категорије, попут тржишних цена, њој су подређене.

Пише: Мирослав Самарцић
понедељак, 17 септембар 2018 10:27

Неокласична економја (маргиналистичка револуција), која настаје последњих деценија XIX века, чији главни протагонисти су Валрас, Џевонс, Маршал и др. (Leon Walras, Stanley Jevons, Alfred Mashall

) уклања разлику између производних и непроизводних делатности, а државу сматра непродуктивном функцијом.

У савременој економији потпуно доминира субјективна теорија вредности, по којој је она одређена само динамиком цена услед оскудности добара и преференција потрошача. Према Карлу Менгеру, вредност произилази од корисности док трошкови производње, укључујући и трошкове рада, на њу немају утицаја. Нека делатност се оцењује последицама које ствара у специфичном стицају околности. Алфред Маршал је сматрао да економска анализа треба да се бави тражењем одговора на питање како мала или гранична промена у једној варијабли узрокује промене у другима. Према субјективној теорији вредности не постоје објективни стандарди вредности већ корисност неког артикла варира међу индивидуама.

Према неокласичној теорији, капитализам је ненасилан систем који вођен конкуренцијом доспева у стање равнотеже. Понуда и тражња за оскудним ресурсима регулишу вредност која се изражава у ценама и оне су њена мера. Сви проблеми у привреди настају због сметњи у глатком функционисању тржишта. Најбоље се алоцирају ресурси уколико постоје три услова: тржиште је комплетно (постоје тржиште роба, услуга, рада, капитала...); сви производи за којима постоји понуда и тражња продају се по познатим ценама; сви потрошачи се конкурентно понашају. Ако постоје наведени услови, успоставља се равнотежа на нивоу привреде. Све што има закониту цену на тржишту је вредност, она се изводи из цене, а висина плате показатељ је нечије продуктивности. Преовлађујуће схватање у савременој економији је да понуда и тражња одређују цене, и уколико постоји девијација, разлог је у неперфектном функционисању тржишта. Уколико се сметње уклоне, обезбеђена је коректна расподела дохотка између актера. Цена је последица било које трансакције која се слободно одвија на тржишту. Вредно је само оно што се може квантификовати и монетарно изразити. Субјективна теорија вредности овај појам потпуно одваја од структурних фактора.

Неокласична теорија почива на уверењу да су државни неуспеси већи од тржишних промашаја. Приватни интереси успевају да заробе државу и њено деловање подреде својој користи, заправо тако настају непотизам, корупција, кронерија, извлачење ренти захваљајући контроли власти, а затим се погрешно алоцирају привредни чиници улагањем у неуспешне нове технологије, а истискују се приватни сектор из бизниса и предузетничке инвестиције које су ефикасније од државних. Према неокласичној економији, тржиште тако распоређује ствари да свако добија највећу корисност, а незапосленост постаје доборовољна, јер сваки незапослени је у таквој позицији због

Пише: Мирослав Самарџић
понедељак, 17 септембар 2018 10:27

тога што више цени ленствовање него зараду. Редистрибуција се схвата као милост: тржиште је увек добро, а држава је увек лоша. Држава не ствара вредност, извор њених прихода су порези, који представљају трансфер вредности која се производи у приватном сектору.

За разлику од неокласичара, Кејнз (John Maynard Keynes) је утврдио да је равнотежа на тржишту могућа и у ситуацији ниског аутпута. То је стање у коме су понуда и тражња изједначене и не постоје подстицаји за промену, иако је укупни производ економије низак, а плате и запосленост депресирани. Кејнз је развио теорију о макроекономији, економији као целини, у којој државна потрошња може стабилизovati привредни циклус кад приватни бизнис слабо инвестира.

Маријана Мацукато тврди да је маргиналистичка теорија у ствари идеологија буржоазије чији је циљ био обарање Марксове теорије о експлоатацији. Настала је захваљујући политичком опоравку буржоазије, као оправдање њеног захтева за присвајањем целокупног профита. Математизација служи да овај приступ добије изглед науке, заправо економија по неокласичарима треба да више личи на Њутнову физику него на социологију. Циљ је био да се сузбије социјалистичка/комунистичка критика капитализма.

Пише: Мирослав Самарџић
понедељак, 17 септембар 2018 10:27

Стварање и присвајање вредности у глобалној економији - Да ли се капитализам може поправити?

Пише: Мирослав Самарџић
понедељак, 17 септембар 2018 10:27

~~_____~~

Пише: Мирослав Самарџић
понедељак, 17 септембар 2018 10:27

Стварање и присвајање вредности у глобалној економији - Да ли се капитализам може поправити?

Пише: Мирослав Самарџић
понедељак, 17 септембар 2018 10:27

[Зрењанинског социјалног форума](#)